

Heia humoren!

Man trenger ikke latterkurs eller dype søk etter glede hvis man tilbringer hverdagene i Søråsen barnehage.

Sondre (t.v.) og Henrik i begeistret samtale med det snakkende fiskehodet.

TEKST BRITT ARNHØY | FOTO MARIANNE LIND

PÅ ET ROM i Søråsen barnehage i Bærum sitter ei lita jente og forsøker å holde maska. Best å holde seg i ro når man er så heldig å få malt ansiktet! Men enkelt er det ikke, for det er jo så mye tull og fjas og moro på alle kanter. Og jammen klemmer de ikke til med en morgenkonsert i rommet ved siden av også. «Tre små kinesere på Høybro plass, satt og spilte på en kontrabass,» overbeviser de på piano, trommer og sang og pinner. Samtlige kan kunsten å synge, spille og smile på én gang, og den ene sangen tar den andre ettersom publikum strømmer til med glade glis og fryd i blikket.

«Velkommen til Søråsen barnehage – der eventyrene begynner», står det å lese

på hjemmesidene til Søråsen barnehage. Den er en privat 4-avdelingsbarnehage, og har 17 barn fra 1 til 5 år på hver avdeling. «Med mye humor i hverdagen gjør vi dem (barna) bedre rustet til å takle utfordringen de møter senere i livet. Vi vil at livet skal være et eventyr med mange muligheter, og det er i Søråsen det begynner,» leser vi videre. Her skal det altså være tøys og tull, latter og spøk, ikke bare begrenset til faste tider, lesetunder eller lek, men også innimellom og spontant. Alt for barnas framtid. Bonusen blir en mye morsommere hverdag her og nå, både for liten og stor.

En slik bevissthet rundt glede og humor er det Frode Søbstad brenner for. Han er

Erle og Sean-Fredrick fryder seg under lunsjforberedelsene.

Mia (f.v.) og Hedda (bak) følger nøye med når Sara får ansiktet malt av Yvonne Mountford.

pensjonert professor i førskolepedagogikk, har doktorgrad på barn og humor og har skrevet en rekke fagbøker, deriblant «Glede og humor i barnehagen». Søbstad opplever at barnehagene de senere årene er blitt noe flinkere til å bruke humor bevisst. Likevel er det fremdeles sånn at landets barnehager har mye fokus på negativ atferd og problemer, men ikke et tilsvarende forhold til glede og humor, mener han.

– Vi har en skjev vinkling på hvordan vi jobber. Det er for mye problemorientering. Vi jobber med å forhindre eller reparere og har for lite fokus på hvordan bygge opp noe positivt som også fører til mindre problematferd. Det er så mye man

kan hente fra humor, sier Søbstad etter mer enn 40 år i gamet, 25 år av dem viet humorforskning.

PÅ SØRÅSEN VIRKER mange ulike elementer sammen. De ansatte gir barna mye spillerom for å leke sammen og være glade, og de tror helt klart dette fremmer glede og humor hos barna.

– Vi legger til rette for at små og store utvikler humor og glede sammen, vi ser at de tuller og tøys med hverandre. En hverdag preget av ulike former for glede; gleden i å leke og være sammen, gleden i tilrettelagte aktiviteter, gleden i spøk og moro – dette er hverdagsgleden som gjennomsyrrer alt vi gjør, sier styrer Merete Andersen. ►

Øverst:
Daniel (t.v.) og Pernille baser og koser på puterommet sammen med Ragnhild Lunder og Martin Gerlyng.

Venstre:
Sara ferdig og fin på fanget til pedagogisk leder Anne Jonassen.

Arbeidsglede og trygghet i personalgruppa gir grobunn for gode og glade dager for liten og stor. Takhøyden er stor, og de voksne har det mye gøy seg imellom.

– Det smitter over på barna, påpeker Merete Andersen, og legger leende til at det Martin finner på av sprell, drar alle nytte av. Martin Gerlyng er pedagogisk medarbeider og blant annet primus motor for barnehagens eget husband, The Uncles.

– Ett av målene våre er ikke å ta seg selv så høytidelig. Her er det lov å drite seg ut, poengterer pedagogisk leder Anne Jonassen med et stort smil.

Dette er helt i tråd med tankene og forskningen til Frode Søbstad.

– Humor og glede handler mye om at man sjøl må være uhøytidelig og lekende. Da er det viktig å finne ut hva en sjøl ler av, og bringe egen humor inn i barnehagen. Hvis vi tøyser og tuller og rimer og regler ansporer vi barn til å bli mer lekne, hvis det gjøres på en riktig måte, sier han.

Søbstad vurderer humor og glede i barnehagen som så viktig at han i sin tid var med på å få de to begrepene inn i den første rammeplanen for barnehager.

– Det var en seier for saken. Rammeplanen uttrykker noe som har vært der alltid, men nå er det synliggjort gjennom planverket, sier professoren.

Og synliggjøring er viktig. Det bidrar til ►

å legitimere dette med å tøyse og tulle, og det trenger de ansatte i barnehagene, har Søbstad erfart opp gjennom årene.

– Jeg har hørt så mange ganger: «Vi driver og tulle og tøyser, men det virker jo ikke så seriøst.» Folk er redde for å få kritikk. I mange deler av verden får man kritikk når man tulle og tøyser, og det skoleforberedende arbeidet er viktig. Det er en trussel mot barnehagens identitet og tradisjon. Dette med glede og frihet er så grunnleggende, og svært viktig når barna skal innstille seg mot skolens og arbeidslivets krav. Barnehagene er blitt mer bevisste i bruk av humor, ja, men samtidig er det mange krefter der ute som vil gjøre den

til en førskole. Den største trusselen mot humoren og barnehagen er ivrige politikere som skal gjøre barnehagen så fornuftig og målrettet, mener Frode Søbstad.

DET ER NATURLIG NOK ingen kritikk for tull og tøys i Søråsen barnehage. For å fremme både arbeidsgleden og gleden blant små og store, har de ansatte årlig personaltur med vekt på både faglig og personlig utvikling, samt det sosiale – og mye fjas. Styrer Merete Andersen kjører dessuten trivselssamtaler der hun spør hva de ansatte er gode på og hva de selv har lyst til. Hun er opptatt av at de ansatte skal få gjøre det de har interesse for og har kompetanse i.

Pernille og Stian i fri utfoldelse.

Henrik trives også godt opp ned!

– Vi får gjøre det vi liker og får gjennomslag for det vi synes er gøy. Det er trinn én til glede på jobben. Og det smitter når man er engasjert, mener Anne Jonassen, og får støtte av styreren:

– Engasjement drar med både voksne og barn.

Sånn kom pianoet i hus. Sånn endte barnehagen opp med fuglekasse med webkamera ute i vår, en opplevelse små og store bærer med seg lenge etter at fuglene er fløyet. Og sånn har det seg at det akkurat nå ligger en laks på bordet på spiserommet og at en gjeng med forventningsfulle barn sitter klar til å kaste seg over lunsjforberedelsene. Ann-Mari Johansen fikk gjøre

noe av det hun synes aller mest om: Å lage mat fra bunnen av.

Det er ingen glad laks lenger, men en død laks skal heller ikke undervurderes som gledesspreder. En kilde til glede, matglede og masse glede for kroppen. Mens Johansen deler opp fisken og de snakker om hva de ulike delene er og de modigste tør å stikke fingrene borti den kommende lunsjretten, serverer barna fiskehistorier fortløpende.

– Jeg fikk en hai på kroken!

– Det var en fisk i fisken!

– Jeg måtte kaste ut fisken jeg fisket, for den var for liten!

Under tidlige matforberedelser har de ►

Ett av målene våre er ikke å ta seg selv så høytidelig.

Anne Jonassen

sannelig også funnet en krabbe i magen på fisken. Men i dag er magesekken borte.

– En lavkarbofisk! smeller det fra pedagog Anne Jonassen, som like etter finner på å bruke fiskehodet som hånddukke. «Vet dere hva jeg heter?!» spør fiskehodet med mørk stemme og en kjeft som går opp og igjen, tett inntil hodet på noen av barna. Den får skrekkblandet fryd til svar. «Gjør det på meg!» «På meg også!»

Det er slike stunder og øyeblikk som gir de ansatte glede i hverdagen. Det er mange slike gledesstunder. Men hva gleder de ansatte aller mest?

– Å gå inn i leken på barnas nivå, og få med meg mange. Samt allsidighet, og å se barnas entusiasme. Å starte noe og se barna gå inn i det og fullføre det selv, sier Martin Gerlyng.

– Samholdet i personalgruppa, og det å se hva som skjer nå. Når hele gruppa ser utvikling hos barna og legger merke til de små endringene, føles det godt, sier Anne Jonassen.

– Å se en personalgruppe som drar i samme retning. Som barnehage skal vi utvikle oss. Vi har blant annet glede som mål – og vi merker at vi får det til, og at vi er oppe og står faglig, sier Merete Andersen.

OG IGJEN KOMMER vi tilbake til bevisstheten rundt glede og humor. Det målrettede arbeidet med å få det til. En bevissthet som ifølge professor Frode Søbstad er helt nødvendig for virkelig å dra nytte av humor. Så viktig at Søbstad for noen år siden provoserte barnehagemiljøet her til lands med

å uttale at voksne er gledesdreper i barnehagen. Påstanden var ikke tatt ut av løse lufta.

– Vi vet jo at voksne er forbilder på mange plan. Hvorfor ikke være forbilde på glede og humor? undrer Søbstad.

I 1990 veiledet han kolleger i et forskningsprosjekt i en barnehage i Trondheim, der forskerne observerte en små- og storbarnsavdeling for å finne ut hvor barna ler, og hvor de ler mest. Det var tydelig å se at barna smilte og lo mest da de voksne ikke ledet aktiviteten.

– Når barna selv var ute eller inne og lekte og de voksne ikke var i nærheten, var det mye mer latter og smil. Da de voksne kom, sa det stopp.

Derav Søbstads påstand om de voksne som gledesdreper. Han ønsket en diskusjon om hva de voksne kan gjøre med det.

– Det betyr at man ikke må være så superseriøs. Det betyr ikke at det ikke skal være alvor i barnehagen. Motpolen til humor er ikke alvor, men formålsrettet tenkning. Når vi skal det og det og det, og hele tiden noe fornuftig, glemmer vi å leve her og nå, sier den pensjonerte forskeren.

Det er vel lite som er så mye her og nå som teater. På Søråsen fordypes de seg i ett tema i året, og undring, glede og humor står sentralt gjennom hele temaarbeidet. Barn og ansatte dramatiserer og leker sammen. Men én gang i måneden kler de ansatte seg ut og inntar scenen. De spiller teater, og alle barna ser på.

– Det i seg selv generer masse latter, sier Merete Andersen, som nylig hadde rollen som bakergutten til Harepus. ▶

Greger er så modig at han tør holde laksehodet.

Frode Søbstad er pensjonert professor i førskolepedagogikk og har skrevet en rekke fagbøker.

Iben er helt sjef på trommer, og Sophia gir Ingrid Bjørnov konkurranse på piano. Ikke rart at Hedda nyter jentenes spontane morgenkonsert!

Barna har gode erfaringer med forestillingene og gleder seg voldsomt. Personalet går inn i rollene med liv og lyst. De har mye moro både under øving og framføring og er gode på å gi hverandre tilbakemelding.

De jobber med temaer på tvers av avdelingene på Søråsen, og tanken er at både barn og voksne opplever større fellesskap på denne måten. At barnehagen er organisert i avdelinger med barn fra 1 til 5 år sammen, mener styrer Andersen også fremmer humor og gleden blant barna. Barna lærer av hverandre og får vist omsorg for dem som er yngre. Både det og arbeidet på tvers av avdelingene gir trygghet, som igjen er et godt grunnlag for glede og humor.

SØRÅSEN BARNEHAGE DRAR NYTTE av stor aldersspredning, mange menn og kontinuitet i staben. De har ansatte med ulik mengde erfaring og kommer godt ut når det gjelder sykefravær. Kanskje ikke så rart, for humor og helse henger sammen. Da Frode Søbstad begynte å forske på humor på 90-tallet, var skepsisen merkbar i mange kretser.

– Mange akademikere og forskere grein litt på nesa, men etter hvert har vi sett internasjonalt i helsesektoren og nå også i næringslivet her hjemme at man har begynt å jobbe med humor for å fremme effektivitet og helse. Dette er nå mer akseptert, sier Søbstad.

Humor er dessuten inkluderende når den brukes riktig. Her har barnehager mye å hente. Frode Søbstad nevner både historiefortelling og tabuhumor som gode bidrag til å hindre negativ atferd.

– Ta for eksempel de som satser på å for-

telle morsomme historier og som gir rom for tabuhumor. De mest aggressive barna, de som er mest urolige, blir gjerne møtt på disse arenaene. Ofte finner de et utløp for aktivitetsnivået sitt her, og dermed får de mer status og føler seg inkludert fordi de er blitt sett og akseptert. Man skal le sammen, og en ansatt skal le av seg selv, sier Søbstad, og forteller samtidig at bevegelsesanger og tabuhumor er noe av det barna ler mest av i barnehagen.

På Søråsen har tabuhumoren sin naturlige plass. Den passer ikke alltid, og av og til gjelder begrensningens kunst, men tabuhumor er viktig, mener de. Forleden sto en rekke barn i dokø før de skulle ut, og når Anne Jonassen da sier «Pass deg, ellers promper jeg på deg!» er det hysterisk morsomt, både for liten og stor.

– Vi må hele tiden prøve oss fram. Ting som fungerer med barna vi kjenner godt, blir ikke nødvendigvis like vellykket på barn vi ikke er sammen med hver dag. Hvis jeg sier i en påklednings situasjon: Din rampunge, og liksomklasker på rompa, er det veldig gøy – men barna må kjenne meg og være trygg på meg, sier hun.

AKKURAT NÅ klaskes det på puterommet. Der inne baser Martin Gerlyng og en gjeng med barn til ære for fotografen. Hyl og latter formerlig virvles gjennom luften, og håret til Gerlyng og håret til barna fyker til alle kanter før det klistrer seg til hodet av svette. Og snart er det mat. På veien til spiserommet blander nyherjede barnefjes seg med nymalte musefjes og prinsessefjes – klare for fisk og fjas og nye eventyr.